

Normaal zijn in Nederland

Over Oer-Hollandse bekrompenheid

Ter gelegenheid van de eerste borrel homonetwerk Universiteit Leiden
Laurens Buijs
9 oktober 2010

Beste aanwezigen, geachte collega's uit Leiden,

Het is voor mij een groot genoegen om deze roze borrel bij te wonen in de stad waar ik vier jaar lang gewoond heb, toen ik aan deze universiteit de opleiding Nederlandse Taal & Cultuur volgde.

Deze stad speelt een grote rol in mijn homoseksuele geheugen. Hier beleefde ik mijn eerste zoen met een jongen, ben ik voor het eerst homo uitgegaan, kreeg ik voor het eerst een vriendje en had ik voor het eerst bodemloos liefdesverdriet toen dat vriendje bij me wegging.

Vandaar dat het voor mij een speciaal gevoel is om hier vandaag aanwezig te zijn bij de eerste roze netwerkborrel van de Universiteit Leiden. Een borrel die misschien wel gaat uitgroeien tot een LGBT-netwerk voor studenten en medewerkers, zoals wij dat aan de UvA hebben met UvA Pride, waar ik voorzitter van ben. Wij organiseren allerlei activiteiten (borrels en feestjes, maar ook lezingen, filmavonden, discussies en politieke debatten), en proberen tegelijkertijd de universiteit wat homovriendelijker te maken.

Maar is dat nou nodig, een LGBT-netwerk op een universiteit? En is het wel nodig, de universiteit homovriendelijker maken? Zijn wij hoogopgeleiden niet tolerant genoeg?

Ik stel die vraag omdat wij deze zelf heel vaak gesteld kregen bij onze oprichting, opvallend genoeg vooral van homo's zelf. Ik zal wat reacties voorlezen die onder artikelen over onze oprichting op internet zijn geplaatst, om te illustreren waar wij zoal mee te maken kregen:

- "Als je zo graag normaal gevonden wilt worden, waarom ga je je dan isoleren? Zo wordt het hokjesdenken alleen maar versterkt."
- "Opscheppen over hoe homovriendelijk je wel niet bent is eigenlijk gewoon een vorm van moderne discriminatie."
- "WTF. Ga iets nuttigs doen met je tijd in plaats van zeuren over niet-bestaande discriminatie."

Toch denk ik dat wij iets nuttigs doen met onze tijd. En hoewel wij helemaal gek werden van dit soort vragen in het begin, is het achteraf gezien toch erg goed geweest. Deze vragen hebben ons namelijk gedwongen om heel helder te formuleren waarom wij er zijn, en wat volgens ons dan precies het probleem is met homoseksualiteit op de universiteit.

Bij het woord 'discriminatie' denken de meeste mensen al snel aan gevallen waarbij LGBT's expliciet en bewust neerbuigend worden behandeld of van gelijke kansen worden uitgesloten.

Hoewel dat in Nederland nog altijd voorkomt, en vast incidenteel ook op universiteiten, is dat volgens ons helemaal niet het belangrijkste probleem. Sterker nog, alles wijst erop dat uitgesproken discriminatie van homo's op zijn retour is.

Ik hoor u denken: "Op zijn retour? Met al dat antihomogeweld?". Ik denk van wel. Je zou het bijna vergeten, maar geweld tegen homo's is iets van alle tijden en gebeurde dus ook van de jaren '70, '80 en '90, de decennia die nu geromantiseerd worden tot de bloeiperiode van de Nederlandse homocultuur, met Amsterdam als Gay Capital. Omdat het antihomogeweld pas sinds 3 jaar door de politie wordt geregistreerd, weten we niet of er sprake is van een toe- of afname.

We weten wel dat de media er tegenwoordig veel meer aandacht aan besteden dan vroeger: haalde een antihomo-incident in de jaren '90 hoogstens pagina 11 onderaan, tegenwoordig staat het incident met chocoladeletters op de voorpagina van de Telegraaf. Zeker als de verdachten moslims zijn, terwijl politiecijfers laten zien dat daders van antihomogeweld ook vaak autochtonen zijn. In het verhitte debat over de multiculturele samenleving is antihomogeweld een wapen geworden waarmee moslims effectief worden uitgesloten van het Nederlandschap.

De toenemende betrokkenheid van politiek, media en politie bij het antihomogeweld is – waar het niet voortkomt uit xenofobie – een wenselijke ontwikkeling. Het heeft er naar alle waarschijnlijkheid toe geleid dat we sinds een aantal jaar niet alleen meer het topje van de ijsberg zien, maar ook een groot deel van wat vroeger onder de oppervlakte dreef.

Maar dat betekent natuurlijk niet dat het geweld zelf is toegenomen. Geweld tegen homo's komt in Nederland nog altijd zorgwekkend vaak voor, maar het zou mij niet verbazen als het in de voorgaande decennia net zo vaak voorkwam. Sterker nog, het is aannemelijk dat het geweld zelfs is afgenomen. Internationaal vergelijkend onderzoek laat namelijk zien dat de steun voor gelijke rechten en vrijheden voor homo's de afgelopen decennia, en ook de laatste 10 jaar nog, sterk is gegroeid, en inmiddels nergens ter wereld zo groot is als in Nederland.

Toch bestaan er bij velen zorgen over de homo-emancipatie. Zo ook bij politici, en Geert Wilders weet deze zorgen al geruime tijd het scherpst te formuleren en te mobiliseren door continu te hameren op de gevaren van de door hem veronderstelde 'islamisering'.

Zeker, de homo-emancipatie onder etnische én religieuze minderheden loopt achter op die van de rest van de bevolking, en dat is een terechte reden tot zorg en verdient aandacht van beleidsmakers. Maar het is niet alleen kommer en

kwel: de homo-acceptatie is ook onder allochtonen de afgelopen decennia langzaam maar zeker toegenomen. De Nederlandse moslims zijn inmiddels zelfs een stuk homovriendelijker dan de moslims in alle andere landen waarvan cijfers beschikbaar zijn. Bovendien is het een fabeltje dat Nederland 'islamiseert': cijfers laten zien dat de allochtone gemeenschap juist seculariseert en de-islamiseert.

Toch ben ook ik van mening dat de homo-emancipatie nog niet voltooid is, en dat er, zeker in Amsterdam, sprake is van een terugval in de emancipatie ten opzichte van bijvoorbeeld de jaren '90. Dat komt naar mijn mening echter niet door niet-bestaande 'islamisering', maar eerder door het oprukkend conservatisme in Nederland. Niet de ander, maar *wijzelf* brengen de homo-emancipatie in gevaar. Laat me dat uitleggen.

In deze tijden van globalisering, migratie en verschuivende internationale machtsverhoudingen lukt het de Nederlanders maar niet om de zenuwen in bedwang te houden. Geleid door angst graven de van oudsher nooit zo nationalistische Nederlanders opeens krampachtig in hun verleden. Op zoek naar iets om zich aan vast te houden in een snel veranderende wereld.

Met name witte, bange mannen ter rechterzijde van het politieke spectrum hebben de afgelopen 10 jaar een hoofdrol gespeeld in de zoektocht naar de Nederlandse identiteit.

Zij weten het zeker: ons land is groot geworden door de Hardwerkende Nederlander, mét VOC-mentaliteit, maar zónder fratsen. De Hardwerkende Nederlander is seksueel vrijzinnig en nadrukkelijk ook homotolerant, al was het maar om het verschil met de 'achterlijke moslims' zo nog wat scherper neer te zetten.

Maar hoewel de Hardwerkende Nederlander zichzelf op de borst klopt met zijn verlichte normen en waarden, staat zijn vrijzinnigheid in de praktijk op gespannen voet met zijn motto: 'Doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg'.

Onderzoeken laten namelijk ook zien dat Nederlanders weliswaar homotolerant zeggen te zijn, maar over het algemeen grote moeite hebben met bepaalde uitingsvormen van homoseksualiteit. Homojongens die zich vrouwelijk of extravagant uiten, of op een andere manier hun homoseksualiteit laten zien, kunnen op veel weerstand rekenen. Heel vaak is dan de reactie: "Als je toch zo graag normaal gevonden wilt worden, waarom gedraag je je dan niet normaal?". Niet alleen de moslims, maar ook de homo's mogen kennelijk dus niet teveel anders zijn, en moeten vooral assimileren. Doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg.

Het dominante idee lijkt te zijn: het is 'okay' als je homo bent, maar graag niet te vrouwelijk, niet te opzichtig, niet te vrij. Met andere woorden: homo's worden vooral geaccepteerd als zij in hun gedrag zoveel mogelijk op hetero's lijken en vooral niet duidelijk laten merken dat ze homo zijn. "Ik heb niks tegen homo's,

als ze maar normaal doen”, klinkt het dan. Dit denken komt in alle lagen van de Nederlandse samenleving terug, ook op de universiteit.

Tegen deze oer-Hollandse, bekrompen vorm van homotolerantie verzet UvA Pride zich. Wij geloven erin dat mensen in een academische omgeving alleen tot topprestaties kunnen komen als zij de vrijheid voelen om volledig zichzelf te kunnen zijn. Als er geen verstikkende normen bestaan die hun intellectuele bloei in de weg staan.

Het is daarom belangrijk dat het vanzelfsprekende besef bestaat dat iedereen homoseksueel, biseksueel of transgender kan zijn, dat het prima is als LGBT's dat vrijuit uiten, en dat daar op een ontspannen manier mee om wordt gegaan.

Dit kan alleen bereikt worden als seksuele diversiteit en de waardering daarvan zoveel mogelijk zichtbaar zijn. Vandaar dat het organiseren van een borrel als deze zo goed is. En daarom doet het mij ook erg veel goed om te zien dat jullie hoogste baas, de heer Van der Heijden, deze borrel steunt en jullie heeft uitgenodigd in dit prachtige Academiegebouw. Daarmee hebben jullie eigenlijk al meteen een voorsprong op UvA Pride, want wij hebben tot nu toe slechts mondjesmaat steun gehad van het universitair bestuur.

Ik zie aan de opkomst vandaag ook dat er heel duidelijk vraag is naar dit soort activiteiten, en ik weet zeker dat daar ook vraag naar zal blijven. Op onze maandelijksse borrel komen inmiddels elke keer tussen de 100 en 200 studenten en medewerkers, soms zelfs meer.

De Amsterdamse borrel blijkt onder andere een uitkomst voor beginnende studenten. Op de meeste middelbare scholen in Nederland is 'homo' helaas nog altijd eerder een scheldwoord dan een geaccepteerde seksuele voorkeur. Gemiddeld komen jongeren uit de kast rond de tijd dat ze aan de universiteit gaan studeren. Met zo'n borrel maak je de nieuwe lichten studenten elk jaar glashelder dat de cultuur op de universiteit anders is dan op de middelbare school. Het zal hen een veilig gevoel geven om uit de kast te komen op een universiteit waar niet alleen 'gewone heteroseksuele jongens en meiden' de norm zijn, maar waar ook LGBT's vanzelfsprekend zichtbaar aanwezig zijn.

UvA Pride is inmiddels uitgegroeid tot een actieve, volwassen organisatie die allerlei plannen maakt om het klimaat op de UvA homovriendelijker te maken. Want zelfs in de Gay Capital, als Amsterdam zo nog genoemd mag worden, komt een homovriendelijk klimaat op de universiteit niet vanzelf.

Wij maken momenteel afspraken met het bestuur van de UvA om de aandacht voor seksuele diversiteit in de communicatie te vergroten. Om het klimaat echt te veranderen en hardnekkige ouderwetse normen om te buigen is het noodzakelijk dat het bestuur van de universiteit structureel blijft benoemen dat diversiteit, waaronder seksuele diversiteit, wordt verwelkomd.

Maar wij doen nog meer. We proberen het CvB momenteel ervan te overtuigen dat het een nieuw diploma moet verstrekken aan een transseksuele man, die

afstudeerde toen hij nog een vrouw was waardoor zijn oude naam nog op zijn diploma staat. We maken afspraken met studentenverenigingen om homoseksualiteit ook daar een zichtbaardere plek te geven. Met de organisatie van de jaarlijkse introductieweek hebben we afgesproken dat seksuele diversiteit explicieter aan bod komt, bijvoorbeeld door kennismakingsspellen aan te passen en door het toevoegen van homokroegen aan de bekende kroegentocht.

Deze voorbeelden kunnen wellicht dienen ter inspiratie voor jullie, omdat ik vurig hoop dat dit geweldige initiatief uitgroeit tot iets blijvends. Het zal in deze tijden van ontluikend (of beter: bloeiend) Nederlands conservatisme en assimilatiedenken soms voelen als roeien tegen de stroom in, maar als deze borrel inderdaad leidt tot een volwaardig LGBT-netwerk, dan garandeer ik dat het zijn academische vruchten zal afwerpen.